

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับ ความผิดนั้น ๆ ด้วย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

จึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานความผิดอันจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ในปัญหาดังกล่าว เห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทมาตราที่กำหนดความผิดของผู้ที่มีหน้าที่กระทำการแทนนิติบุคคล ในกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด และการกระทำผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำการ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการในอำนาจ หน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้สันนิษฐานไว้แต่แรกว่า ผู้แทนนิติบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีความผิดไว้ก่อน โจทก์ยังคงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของจำเลย

เป็นผู้กระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นความผิดตามบทบัญญัติหรือเงื่อนไขที่กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กำหนดไว้เพื่อให้ศาลรับฟังเสียก่อน ซึ่งเป็นกรณีที่ตรงกับหลักเกณฑ์ทั่วไปในคดีอาญา ที่จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และฝ่ายจำเลยก็มีสิทธินำสืบหักล้างได้เช่นเดียวกันกับคดีอาญาทั่ว ๆ ไป บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมาตรานี้ จึงไม่มีลักษณะที่มีผลเป็นการสันนิษฐานความผิดของจำเลยโดยโจทก์ก็ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือเจตนาของจำเลยที่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล กรณีจึงแตกต่างกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้ว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ เนื่องจากเป็นบทสันนิษฐานความผิดของกรรมการหรือผู้แทนของนิติบุคคลทุกคนในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดบทกฎหมายในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มาตรา ๑๕๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายจรัญ ภัคดิธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด” มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตกเป็น ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีให้ต้องอยู่ในฐานะที่ถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่จะได้รับการ พิสูจน์ความผิด บทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลไว้เป็นการทั่วไป ไม่จำกัด มีเงื่อนไขใด เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะได้รับการคุ้มครองจากข้อสันนิษฐานนี้ทันที เป็นบทกฎหมายพื้นฐานซึ่งมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชนที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรม ทางอาญาสากลที่ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า มีความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ทางอาญาที่รัฐให้การรับรองแก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญาจนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และยังเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรมที่มุ่งต้องการให้ ประชาชนในประเทศได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเป็นธรรม

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่าง นายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการว่าจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการที่จำเป็น ในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยที่ดี และได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม รวมทั้ง มาตรการที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรให้ต้องปฏิบัติต่อกัน รวมถึง การปฏิบัติต่อรัฐอีกด้วย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เห็นได้ว่า ยังประกอบไปด้วย

บทบัญญัติในส่วนที่เป็นทั้งข้อห้ามและข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมเป็นความผิดและได้รับโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีทั้งบทลงโทษในทางแพ่งและทางอาญา และด้วยเหตุที่เป็นกฎหมายที่มีโทษในทางอาญา การตีความในส่วนที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาจึงต้องตีความด้วยความระมัดระวัง จำต้องตีความตามลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ของกฎหมายไปพร้อม ๆ กันด้วย

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ กำหนดไว้ในหมวด ๑๖ บทกำหนดโทษ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือกระทำการของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย” บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้บัญญัติให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งได้แก่ กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายนั้น ต้องรับโทษในความผิดเดียวกันกับนิติบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย แม้จะเป็นบทบัญญัติที่เป็นโทษแก่จำเลยในทางอาญา แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติที่เป็นการวางข้อสันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่แรกเริ่มคดีโดยที่โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด แต่เป็นบทกฎหมายที่ถือเอาพฤติกรรมการกระทำของผู้กระทำความผิดเป็นตัวตั้ง กล่าวคือ กรณีที่จะให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดนี้ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นมีส่วนกระทำการ หรือดเว้นกระทำการตามหน้าที่ทำให้เกิดการกระทำผิดของนิติบุคคลขึ้น นั่นคือ หากต้องการลงโทษกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลด้วยแล้ว โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าบุคคลดังกล่าวมีส่วนกระทำผิดอยู่ด้วย ไม่ใช่เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไปยังกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่จะต้องพิสูจน์ให้ตนเองพ้นผิดแต่อย่างใด

อนึ่ง บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ นี้ เป็นคนละกรณีกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เพราะเป็นบทบัญญัติที่สันนิษฐานความผิดทางอาญาของจำเลยโดยอาศัยสถานะของบุคคลเป็นเงื่อนไข

อาศัยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑
มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายจรัญ ภัคดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ